

UPPSALA BRANDFÖRSVAR. I SAMHÄLLETS TJÄNST SEDAN 1892

Förslag till kommunens plan för räddningsinsats vid AB Sandvik Coromant Gimoverken

Plan enligt 3 kap 6 § förordning (2003:789) om skydd mot olyckor

INNEHÅLL

1	INLEDNING.....	1
2	BESKRIVNING AV VERKSAMHETEN VID GIMOVERKEN.....	1
3	BRANDFÖRSVARETS ORGANISATION VID RÄDDNINGSINSATSER.....	2
	Larmplan vid händelse på Gimoverken.....	3
	Samverkan med andra räddningstjänstorganisationer	3
	Samordning	3
	Nationella resurser.....	3
4	IDENTIFIERADE RISKER OCH ÅTGÄRDER	4
5	VARNING OCH INFORMATION VID OLYCKA	6
	Underrättelse till myndighet i annat land	6
6	ÖVNING	7
7	UPPRÄTTANDE OCH UPPDATERING AV PLANEN	7
	Kontakter	7

1 INLEDNING

Enligt 3 kap. 6 § *Förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor* ska kommunen upprätta en plan för räddningsinsatser för sådan verksamhet som omfattas av kravet på säkerhetsrapport enligt 10 § *Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor*. Verksamheten vid Gimoverken omfattas av det kravet. Företaget är också klassat som *farlig verksamhet* enligt 2 kap. 4 § i *Lag om skydd mot olyckor (2003:778)*

Denna plan redovisar övergripande brandförsvarets organisation och åtgärder om allvarlig kemikalieolycka skulle inträffa vid Gimoverken. Utöver denna plan har brandförsvaret tillgång till mer detaljerade insatsplaner för verksamheten.

AB Sandvik Coromant har, i enlighet med 10 § *Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor* upprättat en säkerhetsrapport. Säkerhetsrapporten beskriver verksamheten, verksamhetens riskprofil, farliga ämnen, handlingsplan samt en intern nödlägesberedskap vid en allvarlig kemikalieolycka.

2 BESKRIVNING AV VERKSAMHETEN VID GIMOVERKEN

Gimoverken är placerat i Gimo vid två olika fastigheter. Företaget tillverkar hårdmetallskär för i huvudsak industriellt bruk. Enkelt uttryckt grundar sig klassningen på ett ”pressfärdigt hårdmetallpulver” som är baserat på wolfram med tillsatser av nickel alternativt kobolt. Andra farliga ämnen som finns vid företaget är bl.a. svavelväte, titantetraklorid, klorväte, propan, kolmonoxid, metan, metanol, vätgas och etanol. De ämnen som vid en händelse, enligt företagets bedömning, kan leda till *allvarlig kemikalieolycka* redovisas i kapitel 4. Företaget har gjort omfattande riskanalyser, och med utgångspunkt från dessa genomfört ett förebyggande arbete för att minimera riskerna inom anläggningen. Sannolikheten för en större skadehändelse har bedömts som mycket liten. Företaget har gjort en säkerhetsrapport som presenterats för Länsstyrelsen, Arbetsmiljöverket och brandförsvaret.

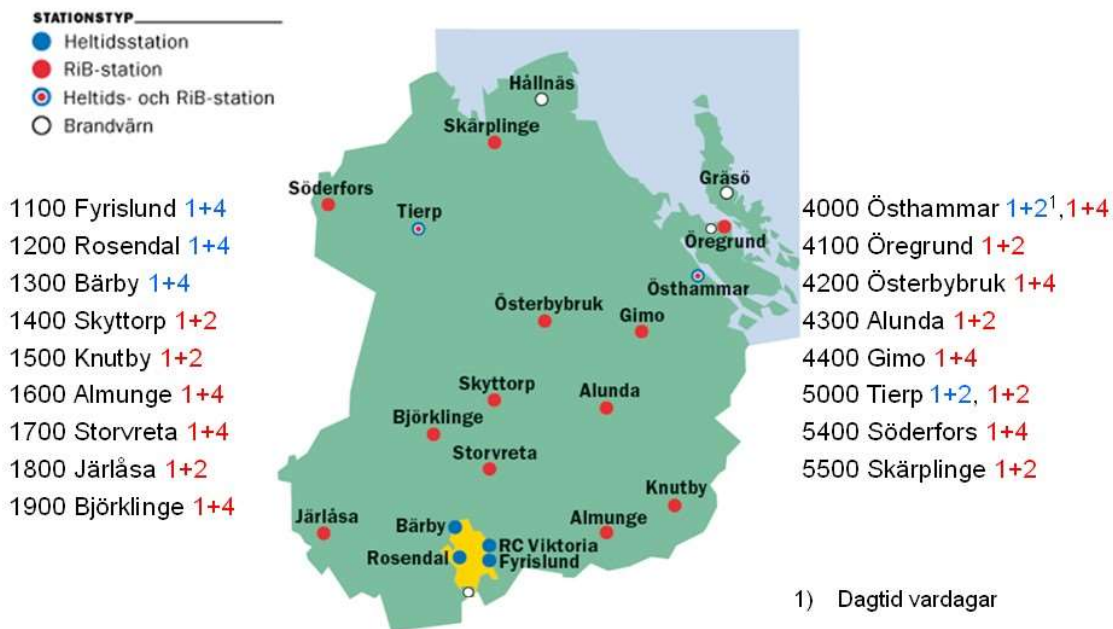
Företaget har en organisation för krisledning med olika funktioner.

3 BRANDFÖRSVARETS ORGANISATION VID RÄDDNINGSSINSATSER

Brandförsvaret ansvarar för räddningstjänst i Tierp, Uppsala och Östhammars kommun. Enligt avtal mellan de tre kommunerna styrs brandförsvaret av en gemensam politisk nämnd och sköts administrativt av Uppsala som värdkommun.

Brandförsvarets räddningsstyrkor utgår från 17 brandstationer. Dessutom finns fyra (värn med frivilliga resurser). Räddningsstyrkornas placering och beredskapsform redovisas i bilden nedan.

På heltidsstationerna finns personal som är beredd att inom 90 sekunder från larmet gå rycka ut till en olycksplats. Vid RiB-stationerna finns Räddningspersonal i Beredskap (förkortas RiB). Räddningspersonalen har beredskap för att inom sex eller sju minuter infinna sig på stationen och rycka ut till en olycksplats. Stationernas bemanning och utrustning varierar med den lokala riskbilden.

Vid samtliga heltids- och RiB-stationer finns en grundförmåga att påbörja insats vid trafikolyckor, bränder, utsläpp av farliga ämnen och drunkningsolyckor. RiB-stationerna har förmåga att hantera sjukvårdslarm i väntan på att ambulans ska komma. På heltidsstationerna åker man på uppdrag av landstinget för att bistå dem med D-HLR.

Vid värnen finns frivillig personal som, om de har möjlighet när olycka inträffar, kan förhindra eller fördröja brandspridning i väntan på ankommande räddningsstyrkor och i begränsad omfattning hantera vissa andra nödlägen. Värnet i Öregrund och i Uppsala engageras vid insatser till sjöss.

Samtliga stationer i brandförsvaret har en grundläggande förmåga att hantera olyckor med farliga ämnen. Dessutom finns en särskild resurs för olyckor med farliga ämnen. Resursen består av en container med utrustning och som är placerad på en brandstation. Personalen på denna station har, förutom kunskap om att använda utrustningen, också en högre kompetens avseende olyckor med farliga ämnen.

Brandförsvarets ledningsorganisation för operativ verksamhet fördelas i funktionerna *systemledning* och *insatsledning*. Med systemledning avses normativ och strategisk ledning av hela utryckningsverksamheten. Med insatsledning avses ledning och samordning av enskild räddningsinsats. Brandförsvaret har förmåga att leda och hantera flera samtidiga räddningsinsatser.

Funktionen räddningschef i beredskap ansvarar på uppdrag av regionens brandchefer för systemledning. Till sin hjälp har räddningschef i beredskap en operativ chef på räddningscentralen. Den operativa chefen leder och samordnar organisationens resurser inom tilldelad ram.

I varje räddningsstyrka finns ett befäl med kompetens för *insatsledning* av begränsade insatser. Vid olyckor som kräver flera insatta styrkor finns också ledningsresurserna insatsledare och vakthavande brandingenjör för att hantera ett större behov av ledning och samordning.

Larmplan vid händelse på Gimoverken

Vid larm om utsläpp av farligt ämne vid Gimoverken larmas initialt två stationer samt två ledningsenheter. Ytterligare resurser kan larmas ut om situationen så kräver. Sådana resurser kan exempelvis vara ytterligare stationer, resurser med specialistkompetens samt ytterligare ledningsenheter.

Samverkan med andra räddningstjänstorganisationer

Uppsala brandförsvaret har ett samverkansavtal med Storstockholms brandförsvaret om gemensam systemledning i Storstockholms räddningscentral, SSRC.

Samverkan sker också med Räddningstjänsten Enköping-Håbo, Gästrike Räddningstjänstförbund, Räddningstjänsten Sala-Heby och räddningstjänstorganisationerna i Stockholms län. Tack vare samverkan med andra räddningstjänstorganisationer förstärks brandförsvarets insatsförmåga.

Det finns också ett regionalt samarbete kring olyckor med farliga ämnen där ytterligare specialresurser förutom brandförsvarets egna finns att tillgå vid behov.

Samordning

Vid större kemikalieolyckor finns det ett behov av resurser från flera olika myndigheter och organisationer, t.ex. polis, landsting, kommunala förvaltningar, företaget m.fl. För att lösa uppgiften på ett så effektivt sätt som möjligt samverkar dessa myndigheter och organisationer med varandra.

Nationella resurser

Om en olycka kräver särskild utrustning eller omfattande insatser över tid finns möjlighet att nyttja nationella resurser. Dessa nationella kemibasresurser har Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, MSB, ställt till kommunernas förfogande. Rekvirering av den utrustningen sker genom myndighetens tjänsteman i beredskap.

4 IDENTIFIERADE RISKER OCH ÅTGÄRDER

Med utgångspunkt från de farliga ämnen som Gimoverken hanterar har dimensionerande scenarier för respektive ämne analyserats. Ämnen och scenarier som skulle kunna ge allvarliga konsekvenser har valts. Tillsammans med dimensionerande scenarier följer här förebyggande åtgärder, skadebegränsande åtgärder samt övergripande insatsmål vid utsläpp av dessa ämnen.

Sannolikheten för att något av dessa scenarier skulle inträffa bedöms som mycket liten.

Hårdmetallpulver

Egenskaper:	Hårdmetallpulver är en blandning av volframkarbid och i huvudsak kobolt alternativt nickel. Pulvret kan vara giftigt vid inandning, och är mycket giftigt för vattenlevande organismer.
Dimensionerade scenario:	Vid utsläpp kan pulvret förorena vattendrag och mark. I samband med brand bildas giftiga gaser.
Förebyggande åtgärder:	Pulvret lagras i plastpåsar, inneslutna i 60-liters plåtburkar. Pulverlagret är numera kringbyggt av andra byggnader, och därmed inte så sårbart för avsiktliga eller oavsiktliga försök att köra in i lagret med ett fordon (som är en tänkbar orsak till storskalig kemikalieolycka).
Skadebegränsande åtgärder:	Pulverlagret är en egen brandcell i EI60, försett med vattensprinkler. Pulverlagret har inga golvbrunnar. I anslutning till lastnings/lossningsplats utomhus finns tätningsutrustning för dagvattenbrunnar.
Övergripande insatsmål:	Utrymma och omhänderta eventuella människor inom riskområdet. Insats mot brand eller läckage.

Vätgas

Egenskaper:	Vätgas är en lukt-, färg- och smaklös gas som är mycket lättantändlig.
Dimensionerade scenario:	Brand i nära omgivning kan orsaka uppvärmning av behållare vilket kan leda till kärtsprängning.
Förebyggande åtgärder:	Marken under tanken är avgrusad. Inget brännbart material finns i närheten.
Skadebegränsande åtgärder:	En manuell vattensprinkleranläggning finns installerad.
Övergripande insatsmål:	Utrymma och omhänderta eventuella människor inom riskområdet. Insats mot brand eller läckage.

Propan (gasol)

Egenskaper:	Propan är en gas som är mycket lättantändlig.
Dimensionerade scenarier:	Brand i omgivningen kan orsaka uppvärmning av behållare vilket kan leda till kärlsprängning. Påkörning av fordon kan orsaka läckage.
Förebyggande åtgärder:	Marken runt tanken är obrännbar. Barriärer är utplacerade som skydd mot påkörning.
Övergripande insatsmål:	Utrymma och omhänderta eventuella människor inom riskområdet. Insats mot brand eller läckage.

Titantetraklorid

Egenskaper:	Titantetraklorid är en giftig och frätande vätska.
Dimensionerade scenario:	Rörbrott utomhus, orsakat av korrosion eller påkörning, kan leda till läckage.
Förebyggande åtgärder:	Regelbundna inspektioner av rörsystemet. Rören är skyddade vid vägövergångar samt skyltade.
Skadebegränsande åtgärder:	Tydlig uppmärkning av huvudavstängningsventiler avsedda för säkerhetsvakter och räddningstjänsten.
Övergripande insatsmål:	Utrymma och omhänderta eventuella människor inom riskområdet Insats mot läckage.

Klorväte

Egenskaper:	Klorväte är en giftig och frätande vätska.
Dimensionerade scenario:	Rörbrott utomhus, orsakat av korrosion eller påkörning, kan leda till läckage.
Förebyggande åtgärder:	Regelbundna inspektioner av rörsystemet. Rören skyddade vid vägövergångar samt skyltade.
Skadebegränsande åtgärder:	Tydlig uppmärkning av huvudavstängningsventiler avsedda för säkerhetsvakter och räddningstjänsten.
Övergripande insatsmål:	Utrymma och omhänderta eventuella människor inom riskområdet. Insats mot läckage.

5 VARNING OCH INFORMATION VID OLYCKA

Varning och information till allmänheten

I händelse av allvarlig olycka ska de som bor eller vistas i Gimo tätort varnas och informeras. Brandförsvaret kan via radio och TV sända ”Viktigt meddelande till allmänheten”, VMA. Det finns två nivåer på meddelanden: *varning* och *information*.

Varningsmeddelande sänds genast när det är omedelbar risk för skada på liv, hälsa, egendom eller i miljön. Varningsmeddelandet kan, om räddningsledaren så beslutar, föregås av signalen ”Viktigt meddelande” som sänds med hjälp av tre tyfonanläggningar som finns utplacerade i Gimo tätort.

Informationsmeddelande sänds utan krav på omedelbarhet, och föregås inte av ”Viktigt meddelande”-signalen.

Vid behov startas ”Viktigt meddelande”-signalen på order av räddningschef i beredskap eller räddningsledare. Tyfonsignalen ljuder med tonstötter som varar i 7 sekunder och med 14 sekunders uppehåll däremellan. Signalen varar i ca 2 minuter. När faran är över ljuder signalen med en enda lång signal i 30 sekunder. Denna signal provas första måndagen i sista månaden i varje kvartal.

Om en allvarlig olycka skulle inträffa på Gimoverken eller dess närhet uppmanas allmänheten i Gimo att hålla sig inomhus, stänga dörrar och fönster och stänga av ventilationen. De bör stanna inomhus och lyssna på lokalradion tills faran är över. Utöver lokalradion är Sveriges Radios FM-kanaler, Sveriges Television, Sveriges Utbildningsradio, TV4, Kanal 5 samt Kanal 9 aktörer i VMA-systemet.

Underrättelse till myndighet i annat land

Om effekterna av en olyckshändelse i Gimoverken skulle kräva åtgärder till skydd för befolkningen eller miljön i ett annat land än Sverige ska räddningstjänsten omedelbart meddela berörd myndighet i det landet.

Analys av tänkbara olyckshändelser har inte visat att sådana effekter kan påverka något grannland. Någon planering för sådan situation har därför inte gjorts.

6 ÖVNING

Planens funktion säkerställs genom övning minst vart tredje år. Samövningar sker årligen mellan brandförsvaret och Gimoverken.

7 UPPRÄTTANDE OCH UPPDATERING AV PLANEN

Denna plan är upprättad och utgiven av brandförsvaret i samarbete med Gimoverken. Den ska förnyas vart tredje år eller när det behövs på grund av ändrade förhållanden. Förnyad plan ska skickas till Länsstyrelsen.

Kontakter

Uppsala kommun
Brandförsvaret
753 75 Uppsala
Tel. 018-727 30 00 (vx)
brandforsvaret@ uppsala.se

AB Sandvik Coromant
Gimoverken
747 80 Gimo
Tel. 0173-840 00 (vx)

Kontakta brandförsvaret med synpunkter på denna plan eller andra frågor rörande räddningsinsatser.

